

Zaměření a formy přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí

Zaměření a formy přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí vychází ze současných legislativních norem a z potřeby dosažení znalostí a dovedností obyvatelstva k jeho chování při vzniku mimořádných událostí.

Legislativní předpoklady k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí - odkazy na zákony

Z § 25 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů vyplývá, že fyzická osoba pobývající na území České republiky má právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a na poskytnutí instruktáže a školení ke své činnosti při mimořádných událostech.

Z § 31 odst. 1 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) vyplývá, že fyzická osoba pobývající na území České republiky má právo na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejího života, zdraví a majetku.

Povinnost věnovat se přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí je uložena

- Ministerstvu vnitra, generálnímu ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR,
- hasičskému záchrannému sboru kraje,
- okresnímu úřadu,
- obecnímu úřadu,
- právnické osobě a podnikající fyzické osobě.

Ministerstvo vnitra

a) § 10 odst. 2, písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon):

„organizuje instruktáže, školení a další přípravu k získání zvláštní odborné způsobilosti (např. zákon č. 129/2000 Sb., zákon č. 147/2000 Sb.) pracovníků orgánů krizového řízení; k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

a) § 7 odst. 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, okresních úřadů, obecních úřadů, právnických osob a fyzických osob vykonávajících podnikatelskou činnost podle zvláštních právních předpisů (např. zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský

zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů)“.

b) § 7 odst. 2 písm. g) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

Hasičský záchranný sbor kraje

a) § 10 odst. 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„sjednocuje postupy okresních a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva“.

b) § 10 odst. 5 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

c) § 12 odst. 2 písm. f) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení obyvatel s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi“.

Okresní úřad

a) § 18, odst. 4 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon):

„seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení“.

b) § 14 odst. 1 zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií):

„zpracovává a poskytuje informaci (na základě zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí) veřejnosti v zóně havarijního plánování o riziku závažné havárie, včetně možných kumulativních a synergických účinků, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o žádoucím chování občanů v případě vzniku závažné havárie“.

Obecní úřad

a) § 15 odst. 4 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„seznamuje právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva. Za tímto účelem organizuje jejich školení“.

b) § 21 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon):

„seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení“.

Právnícká osoba a podnikající fyzická osoba

§ 23 odst. 1 písm. b) a § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

*„Pokud okresní úřad zahrne do havarijního plánu okresu nebo vnějšího havarijního plánu konkrétní právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu, je tato povinna **zajistit vůči svým zaměstnancům dotčeným předpokládanou mimořádnou událostí opatření uvedená v § 24 odst. 1 písm. b) tohoto zákona**, t.j. „vůči svým zaměstnancům zajistit, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak /např. zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií/, **informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních, varování, evakuaci, popřípadě ukrytí, organizování záchranných prací, organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci**“.*

Zaměření a doporučené formy přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí

Formy a obsah přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí je nutno směřovat k tomu, aby se občanovi umožnil přístup k informacím a přípravě v tomto rozsahu:

- zdroje a místa nebezpečí vzniku mimořádných událostí v okolí bydliště a pracoviště, kde může dojít k ohrožení životů, zdraví a majetku; jiné možné zdroje mimořádných událostí,
- opatření, která jsou připravena k záchraně životů, zdraví a majetku v případě vzniku mimořádných událostí,
- varovný signál „Všeobecná výstraha“ k upozornění na hrozící nebo nastalou mimořádnou událost a chování obyvatelstva po jeho vyhlášení,
- telefonní čísla tísňového volání (150, 155, 156, 158),
- poskytování první pomoci zraněným osobám,
- používání hasících přístrojů a způsoby hašení malých požárů,
- chování obyvatelstva a zaměstnanců při vyhlášení evakuace (obsah evakuačního zavazadla, zásady opuštění bytu),
- místo, kde může obyvatel obce obdržet další informace o rizicích vzniku mimořádné události a připravených opatřeních,
- možnosti a způsoby ukrytí obyvatelstva při vzniku mimořádných událostí,
- chování obyvatelstva při úniku nebezpečné látky do životního prostředí,
- příprava a použití prostředků improvizované ochrany povrchu těla a dýchacích orgánů při úniku nebezpečných látek do životního prostředí,
- provádění částečné dekontaminace,
- chování obyvatelstva při vzniku a průběhu povodní,
- chování obyvatelstva při hrozbě použití výbušnin, při nálezů podezřelého předmětu, při obdržení podezřelých zásilek,
- chování obyvatelstva při použití chemických, biologických a jaderných zbraní,
- chování obyvatelstva v případě vyhlášení epidemiologických a epizootických opatření.

MV - generální ředitelství **Hasičského záchranného sboru ČR**

1. Příprava didaktických pomůcek pro základní a střední školy k výuce tematiky ochrany člověka za mimořádných situací, která se realizuje dle pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů čj. 34776/98 - 22 ze dne 4. května 1999.

2. Internet

Zveřejnění příručky pro obyvatele „Pro případ ohrožení“ (zásady chování obyvatelstva při vzniku mimořádných událostí) a dalších aktuálních informací využitelných i pro správní orgány, orgány obcí a podnikající fyzické osoby.

3. Rozhlasové vysílání celostátní zaměřené na informace o vzniku mimořádné události a chování obyvatelstva při jeho vzniku, na vzdělávací pořady k problematice ochrany obyvatelstva při vzniku mimořádné události a dalším aktuálním informacím.

4. Televizní vysílání celostátní zaměřené na informace o vzniku mimořádné události a chování obyvatelstva při jejím vzniku, na krátké vzdělávací pořady a aktuální informace, na ukázky z připravenosti a činnosti složek integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací.

5. Tisk celostátní zaměřený na informace o vzniku mimořádných událostí a chování obyvatelstva při jejich vzniku, o činnosti složek integrovaného záchranného systému při záchranných a likvidačních pracích.

6. Spolupráce s občanskými sdruženími na základě uzavřených dohod za účelem vytvoření podmínek pro výběr a přípravu lektorů k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí.

7. Příprava a vydávání metodických materiálů pro lektory k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí.

Hasičský záchranný sbor kraje

1. Rozhlasové a televizní vysílání regionální zaměřené k informování obyvatelstva o vzniku mimořádných událostí na teritoriu kraje a jeho chování.

2. Instruktaže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva k zabezpečení záchranných a likvidačních prací při vzniku mimořádných událostí.

3. Tisk regionální zaměřený na informace o vzniku mimořádných událostí na teritoriu kraje a chování obyvatelstva při jejich vzniku, o činnosti složek integrovaného záchranného systému při záchranných a likvidačních pracích.

4. Internetové stránky hasičského záchranného sboru kraje zaměřené na problematiku ochrany obyvatelstva a jeho chování v případě vzniku mimořádných událostí v kraji.

5. Instruktaže pro starosty obcí, právnické osoby a podnikající fyzické osoby zaměřené k charakteru možného ohrožení obyvatelstva a k připraveným záchranným a likvidačním pracím.

6. Výběr a příprava lektorů pro přípravu obyvatelstva v obcích k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí. Výběr lektorů provádět z řad příslušníků a zaměstnanců hasičských záchranných sborů a občanských sdružení, které svojí náplní se mohou podílet na přípravě obyvatelstva.

7. Letáky a jiné tiskoviny zaměřené k informaci o možnostech vzniku mimořádných událostí na teritoriu okresu, o chování obyvatel při jejich vzniku a o připravených záchranných a likvidačních pracích.

8. Odborně-metodická pomoc základním a středním školám při realizaci pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů čj. 34776/98 - 22 ze dne 4. května 1999.

9. Odborně-metodická pomoc krajskému pedagogickému centru při přípravě učitelů k výuce témat ochrany člověka za mimořádných situací na základních a středních školách, zejména při přípravě ukázkových praktických cvičení, která jsou k těmto tématům v metodické příručce pro učitele doporučeny realizovat.

10. Kurzy pro učitele základních a středních škol ve vzdělávacích zařízeních hasičských záchranných sborů krajů k výuce témat „Ochrana člověka za mimořádných situací“.

Okresní úřad

Zpracovává a poskytuje informaci veřejnosti v zóně havarijního plánování o riziku závažné havárie, včetně možných kumulativních a synergických účinků, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o žádoucím chování občanů v případě vzniku závažné havárie.

Obecní úřad

1. Přednášky, besedy, instruktáže zaměřené k charakteru možného ohrožení obyvatel obce, k připraveným opatřením k zabezpečení ochrany obyvatelstva, jejího života, zdraví a majetku a dalším otázkám uvedeným v úvodu bodu II.

2. Porady nebo semináře s právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na teritoriu obce k seznámení s charakterem možného ohrožení obyvatel obce a s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi.

3. Informační a poradenská činnost pro obyvatele obce se zvýšeným rizikem vzniku mimořádné události zaměřené k problematice možnosti vzniku mimořádných událostí, k opatřením přijatým k záchranným a likvidačním pracím a k chování obyvatelstva při jejich vzniku.

4. Rozhlasové vysílání místní, místní kabelová televize zaměřené na vzdělávací pořady o chování obyvatelstva při vzniku mimořádné události vyvolané člověkem, přírodními vlivy nebo technickou závadou a které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí (záplavy a povodně, zemětřesení, sněhové laviny, sesuvy půdy, velké požáry, atmosférické poruchy, havárie v chemických provozech a skladech s únikem nebezpečných látek do životního prostředí, radiační havárie, ropné havárie...) aktualizované na místní podmínky. Místní kabelovou televizi lze využít k promítání videofilmů natočených k problematice mimořádných událostí, chování obyvatelstva při jejich vzniku a k připraveným záchranným a likvidačním pracím.

Právnícká osoba a podnikající fyzická osoba, které jsou zahrnuty v havarijních plánech okresu nebo ve vnějších havarijních plánech

1. Přednášky, besedy, instruktáže, rozhlasové vysílání pro zaměstnance zaměřené k hrozcím mimořádným událostem v místě dislokace zaměstnanců právnícké osoby nebo podnikající fyzické osoby, k plánovaným opatřením, k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádné události.

Základní a střední školy

Základní a střední školy postupují dle Pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů čj. 34776/98-22 ze dne 4. května 1999.